

PATRISTIC BIBLICAL CATECHETICAL TENDENCY. PRESENCE AND ACTUALITY IN CONTEMPORARY CATECHESIS

Constantin-Valer Necula
Lecturer, PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu
Mihail Siminciuc
PhD Student, „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Faithful to the Word of Christ and forming the conceptual foundation of Christian worship through the experiential and reflective approach inherited from the Holy Fathers, patristics is regarded and understood as a source of catechetical thought, an example of ecclesial sensibility, and a model of liturgical life. By preserving the principles without which Christianity would neither have been embraced nor endured throughout the centuries, these unquestionable theological leaders continue to shape Christian thought today in an authentic spirit, especially through their written works, which remain as alive now as they were two thousand years ago. Understood as tradition, patristics assumes doctrinal orthodoxy and Christian truth, complements the writings of Holy Scripture, and stands as a fundamental point of reference for all subsequent approaches in Christian pedagogy. Although it originates in the early Christian centuries, the catechetical current that follows this doctrinal line holds, through its depth, a significant guiding and formative role for contemporary theological schools.

Keywords: patristics, movement, catecheisis, pedagogy, contemporaneity.

Introducere

Cateheza își are temelia în însăși lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu, așa cum este revelată în Sfânta Scriptură. Departe de a fi o simplă activitate educațională, ea este continuarea lucrării de formare a omului întru asemănarea cu Dumnezeu, începută încă din Vechiul Testament și desăvârșită în Hristos. Încă din Deuteronom, Dumnezeu poruncește poporului Său să transmită Legea generațiilor viitoare, într-un cadru familial și comunitar: „Să le întipărești în mintea copiilor tăi și să vorbești de ele când vei fi acasă, când vei merge pe drum, când te vei culca și când te vei scula” (Deut. 6, 7)¹.

Această chemare este preluată și transfigurată de Hristos, care devine Învățătorul prin excelență. În Noul Testament, activitatea Sa publică este esențialmente una catehetică: El „învăța poporul ca unul care are putere” (Mt. 7, 29), iar învățătura Sa era însoțită de fapte, parabole și trimiterea continuă la Scripturile Vechiului Legământ.

Cateheza biblică atinge plenitudinea în porunca misionară a Învierii: „Mergând, învățați toate neamurile [...] învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (Mt. 28, 19-20)². În cadrul tradiției ortodoxe, curentul catehetic biblic-patristic reprezintă o direcție fundamentală de formare teologică și duhovnicească, având ca punct de plecare Sfânta Scriptură și ca interpretare fidelă învățătura Părinților Bisericii. Această abordare nu este una recentă, ci se regăsește încă din primele veacuri ale creștinismului, când cateheza era strâns legată de pregătirea catecumenilor pentru Botez și de integrarea lor în viața Bisericii.³

¹ Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, București, 2001, Deuteronom 6, 7.

² Ibidem, Matei 28, 19-20.

³ Cf. Jean Daniélou, Biblia și cateheza patristică, traducere de pr. Ion Buga, Editura Anastasia, București, 1996, p. 25.

Ca o profundă teologie, curentul patristic-biblic are la bază, aşadar, învăţăturile Sfinţilor Părinţi, fiind, după cum specificam anterior, intim legat de textele Sfintei Scripturi; întrucât patristica nu se rezumă la prezentarea adevărilor istorice sau la tălcuire biblice, apare acest curent care expune şi subliniază aspectele de căpătâi ale vieţii duhovniceşti şi mistagogice, urmărind nu doar reproducerea ritualică, ci şi înţelegerea profundă a mesajului Lui Hristos şi la cunoaşterea Lui Dumnezeu, care, în final, să conducă credincioşii la mântuire sufletească.

Printre trăsăturile de bază ale acestui curent doctrinar, se numără cea a manierei de transmitere a învăţăturii, metoda cultivată fiind cea organică, fidelă Bibliei; în puţine cuvinte, aceasta ar însemna că, odată cu parcurgerea textelor sfinte, ar avea loc şi relevarea Adevărului.

Unul dintre exponenţii acestei metode catehetice este fără nicio îndoială Sfântul Ioan Gură de Aur care face îndrumarea ca rugăciunea, postul şi pocăinţa să însoţească spre completare citirea din conţinutul Scripturii. Preluând ideea, Sfântul Grigorie de Nyssa ne spune că aceste texte sunt adevărate comori care „se descoperă doar celor care trăiesc în comuniune cu Dumnezeu”⁴, ceea ce comportă în subsidiar sfătuirea catehumenilor de a se transpune în stări duhovniceşti proprii citirii textelor biblice.

Consecvent cu sistematizarea creştin teologică a pedagogiei religioase, Sfântul Vasile cel Mare argumentează că „interpretarea Scripturii este cheia pentru înţelegerea adevărului dumnezeiesc”⁵. Şi el, ca şi alţi scriitori sfinţi ai epocii, consideră că lecturii biblice îi este necesară acea stare, specifică, care să conducă la o simţire cât mai autentică a mesajului: „dincolo de litera textului şi să descopere mesajul spiritual, teologic, care vizează mântuirea umanităţii”.

Un alt sfânt părinte, Atanasie cel Mare, în „*Viaţa lui Antonie*”, face şi el referire la acelaşi mijlocitor (mediu) sufletesc şi mental care se impune a se crea în mod preparator pentru „trăirea cuvântului Scripturii ca pe o realitate vie, nu doar ca pe un simplu text”⁶

În sinteză, în Filocalii, părinţii asceţi propovăduiesc schimbarea omului prin însuşirea Cuvântului lui Dumnezeu, dar nu oricum, ci condiţionat (ca premisă necesară) de deschiderea lui sufletească.

Specificul curentului patristic-biblic

În cartea Faptele Apostolilor, găsim o comunitate eclezială întemeiată pe patru dimensiuni catehetice: „stăruiau în învăţătura apostolilor şi în comuniunea frăţească, în frângerea pâinii şi în rugăciuni” (Fap. 2, 42). Această formulă constituie un arhetip biblic al catehezei, în care învăţătura nu este separată de viaţa liturgică, de comuniune şi de trăirea în rugăciune. Astfel, fundamentul biblic al catehezei ortodoxe este unul integrator, ce presupune nu doar cunoaştere, ci o iniţiere în viaţa eclezială deplină⁷.

Spre deosebire de metodele catehetice modernizante, care uneori riscă să transforme actul educativ religios într-un discurs psihologic sau moralizator, curentul biblic-patristic insistă asupra fidelităţii faţă de Revelaţie şi asupra transmiterii unei înţelegeri vii, liturgice şi experienţiale a credinţei⁸. În acest sens, lectura Scripturii nu este niciodată autonomă, ci întotdeauna însoţită de exegeza patristică, care o luminează şi o contextualizează în viaţa comunităţii ecleziale.

⁴ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre interpretarea Sfinţelor Scripturi*, Editura Bizantină, 2004, p. 212.

⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Comentarii la Psalmi*, Editura Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2010, p. 129.

⁶ Sfântul Atanasie cel Mare, *Viaţa lui Antonie*, Editura Trinitas, 2008, p. 105.

⁷ Pr. Gheorghe Holbea, „Fundamente biblice şi patristice ale catehezei ortodoxe”, în *Teologia*, nr. 1/2016, p. 56.

⁸ Pr. Ioan Ică jr., „Cateheza în tradiţia patristică răsăriteană”, în *Studii Teologice*, nr. 3–4/2001, p. 23.

Un exemplu ilustrativ îl reprezintă Omiliile catehetice ale Sfântului Chiril al Ierusalimului, care combină cu măiestrie interpretarea textelor biblice cu o formare sacramentală profundă⁹. În ele, credinciosul este invitat nu doar să înțeleagă adevărurile credinței, ci să le trăiască în ritmul liturgic și duhovnicesc al Bisericii. Această paradigmă, numită astăzi „biblic-patristică”, oferă un model autentic de cateheză, în care adevărul revelat nu este adaptat după preferințele auditoriului, ci este prezentat integral, cu blândețe, dar fără compromisuri.

Redescoperirea valorii liturgice și comunitare a catehezei este una dintre marile contribuții ale tradiției patristice la cateheza contemporană. În contextul eclesiologic al Părinților, învățătura de credință nu era niciodată separată de viața sacramentală a Bisericii, iar această viziune este esențială și astăzi, când credința riscă să fie redusă la o opțiune individualistă, ruptă de Trupul lui Hristos¹⁰.

Asemănarea cu alte abordări catehetice

Cel mai evident derivat al acestei orientări doctrinare este curentul catehetic experiențial și filocalic, care fructifică la un nivel superior trăirea personală, fiind un model de creștinism integrativ. Spre deosebire de cel patristic, în acest caz se pune accent în mod special pe rugăciunea inimii, care devine o metodă în sine.

Sfântul Maxim Mărturisitorul ne pune în vedere că „cel care se roagă continuu ajunge să trăiască în comuniune cu Dumnezeu”¹¹, subliniind necesitatea unei relații, a unei religii autentice. În această idee vine și susținerea Sfântului Ioan Scararul, cel care, în drumul nostru către desăvârșirea duhovnicească, ne fixează comuniunea cu Dumnezeu și transformarea interioară, drept cele mai importante două repere (esențiale) spre care trebuie să tindem prin rugăciune.

Metoda aceasta, bazată pe trăirea provenită din experiența directă, face ca viața cotidiană să fie supusă unei ameliorări terapeutice, de profunzime. În *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Părintele Dumitru Stăniloae ne cheamă la sârguință și trăire practică, acestea fiind asociate cunoașterii teoretice, completând-o cu necesitate; în sensul precizat, părintele ne spune că „mântuirea este un proces continuu, în care omul se curăță din ce în ce mai mult de patimi și ajunge să participe mai direct la viața divină”¹².

În textele Filocaliilor, cu referire la asceză și la metoda subsumată acestui curent catehetic, regăsim și argumentații ale Sfântului Nicodim Aghioritul, care, spre exemplu, ne elucidează asupra importanței postului, spunând că el reprezintă „mijlocul prin care omul își reglează viața interioară, își curăță inima și se pregătește să-L primească pe Dumnezeu în suflet”¹³.

Un alt curent care a fost influențat de cel biblic și care este fidel principiului conform căruia omul este creat „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu” (Facerea 1, 26), este cel antropologic și existențial. În linii mari, prin această abordare teologică este susținută explorarea și cultivarea relației cu Dumnezeu, cu un scop care este atemporal și universal – îndumnezeirea; acest concept patristic îndeamnă la includerea, cu necesitate, a ființei umane în viața divină. Omul este „chemat să devină Dumnezeu prin Har”¹⁴, ne spune Sfântul Grigorie de Nyssa, ceea ce ar putea însemna

⁹ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, traducere din limba greacă de Pr. D. Fecioru, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 6, Editura IBMBOR, București, 1981.

¹⁰ Pr. Alexander Schmemmann, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, traducere de Ecaterina Kleopa, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 34.

¹¹ *Filocalia vol. 3*, Editura Humanitas, 2008, p. 141.

¹² Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, Editura IBMBOR, 2004, p. 244.

¹³ *Filocalia vol. 2*, Editura Humanitas, 2008, p. 185

¹⁴ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre crearea omului*, Editura IBMBOR, 2009, p. 78.

tocmai această strădanie pe care ar trebui să o urmeze pentru a-și spiritualiza viața, depășindu-și astfel senzoriala percepție și trăire de natură biologică.

Ca și în cazul curentului experiențial și filocalic, observăm evidențierea rolului inimii, ca centru al ființei, despre care Sfântul Marcu Ascetul ne spune că „este tronul lui Dumnezeu în om”¹⁵. În alt spațiu cultural, dar cu aceleași orientări ascetice (și purificatoare), părinții deșertului văd inima ca fiind ușa „secretă” de accesare a omului la Împărăția Domnului.

În linia paradigmatică a antropologiei și existențialismului creștin, prin comparație cu gândirea filosofică existențialist-laică, Părintele Dumitru Stăniloae face o diferență de nuanță, afirmând că „persoana umană își atinge împlinirea prin iubire, iar iubirea este mereu o ieșire din sine”¹⁶; astfel, teologul român centrează ființa umană în planul lui Dumnezeu, ca un ultim scop al creației, sesizându-ne imperativ nevoia de comuniune cu Creatorul.

Perfect adaptată la timpurile prezente (secularizate), este și observația conform căreia „cunoașterea lui Dumnezeu nu este un proces intelectual, ci unul existențial, care implică întreaga ființă”¹⁷; emitenul acestei aserțiuni este părintele Ioannis Romanidis, cel care susține încă o dată că Biserica a fost și rămâne contextul optim creat pentru omul aflat în căutarea legăturii sale sacre cu Divinitatea.

Aducerea în actualitate a curentului patristic-biblic

Secolul al XX-lea a fost marcat, în plan teologic, de o reîntoarcere la izvoarele autentice ale credinței creștine: Sfânta Scriptură și Tradiția patristică. În contextul crizei spirituale provocate de secularizare, teologi ortodocși și occidentali au simțit nevoia unei reînnoiri catehetice care să depășească schematismul scolastic sau moralismul superficial al unor forme de educație religioasă. Astfel, a luat naștere ceea ce poate fi numit o redescoperire a modelului biblic-patristic, în care învățătura credinței este prezentată într-un limbaj viu, eclesial, profund ancorat în viața Bisericii.

Una dintre figurile centrale ale acestei mișcări este teologul francez Jean Daniélou, care a subliniat în mod constant valoarea catehetică a exegezei patristice. În viziunea sa, Părinții Bisericii nu au fost doar teologi ai doctrinei, ci adevărați pedagogi ai credinței, care au știut să traducă revelația biblică într-un limbaj viu și formativ pentru comunitățile creștine¹⁸. Daniélou a pledat pentru o cateheză „mistică” și „istorică”, capabilă să lege Scriptura de Tradiție, fără a separa experiența credinței de cunoașterea doctrinară.

În spațiul ortodox, redescoperirea modelului biblic-patristic a fost susținută de teologi precum pr. Alexander Schmemmann, care a integrat dimensiunea liturgică în actul catehetic, și de pr. Dumitru Stăniloae, care a readus în atenție legătura dintre cunoașterea teologică și experiența duhovnicească.

Schmemmann observa că „teologia s-a rupt de viața Bisericii, iar cateheza a devenit un fel de instruire religioasă în afara misterului credinței”, pledând pentru o cateheză care să „reintroducă credinciosul în ritmul sacramental al Bisericii”¹⁹.

Această orientare a fost întărită și de documentele bisericesti recente, care cer ca formarea catehetică să aibă un caracter integrator: biblic, liturgic, comunitar și duhovnicesc. Redescoperirea modelului patristic nu înseamnă, așadar, o simplă revenire la trecut, ci o reînnoire a prezentului prin fidelitate față de izvoarele vii ale Tradiției²⁰.

¹⁵ *Filocalia vol. 1*, Editura Humanitas, 2008, p. 247.

¹⁶ Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, Editura IBMBOR, 2003, p. 312.

¹⁷ Pr. Ioannis Romanidis, *Dogmatica empirică*, Editura Basilica, 2010, p. 145.

¹⁸ Jean Daniélou, *Biblia și cateheza patristică*, traducere de pr. Ion Buga, Editura Anastasia, București, 1996, p. 15.

¹⁹ Pr. Alexander Schmemmann, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 28.

²⁰ Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, Editura IBMBOR, București, 1996, p. 20.

Modelul catehetic biblic-patristic, ancorat în Revelația divină și trăirea Părinților Bisericii, se dovedește nu doar relevant, ci necesar pentru cateheza contemporană. Într-o societate dominată de fragmentare, relativism și criză de autoritate, reîntoarcerea la o cateheză vie, cu rădăcini scripturistice și patristice, răspunde profund nevoii omului de astăzi de stabilitate, sens și comuniune. Nu întâmplător, în multe biserici locale, se observă o redescoperire a catehezei cu accent biblic și liturgic, mai ales în rândul adulților și al celor întorși recent la credință²¹.

În actualitatea ortodoxiei românești, ca parte a științelor comunicării, împreună cu omiletica, catehetica se constituie în principalul transmițător al adevărului creștin (relevant) ; însă, în spiritul timpului, credem că este necesară includerea învățaturii creștine (pornind chiar de la patristică) printre disciplinele academice practice. Studiarea acestor ramuri în instituțiile de învățământ teologice naționale ar trebui să aibă ca rezultat formarea unei gândiri evaluative corecte a stărilor sociale prin care trec comunitățile de ortodocși și să aducă drept soluții programe catehetice contextual și specific aplicate²².

Tot ca un punct de vedere circumscris cateheticii actuale, credem că este necesar să ne reamintim care este natura prezenței lui Hristos printre noi, să conștientizăm faptul că mesajul Lui nu este unul teoretic, speculativ-științific, ci provine în mod esențial din trăire, prin exemplul pedagogic de viață în relația Sa cu Tatăl²³. Prin urmare, din punctul de vedere al învățaturii creștine, este de luat în considerare o accepțiune adaptată a catehezei la vremurile prezente; mai exact, prin ea ar trebui să înțelegem că misiunea creștină este atemporală și își găsește particularitatea aplicativă în mediul socio-cultural de manifestare, toate acestea conservând însă linia patristică de transmitere, cu valorile și principiile Sfinților Părinți.

Sfântul Ioan Gură de Aur, pedagogia credinței în duh patristic

Un exemplu strălucit al aplicării modelului biblic-patristic în cateheză este oferit de Sfântul Ioan Gură de Aur, episcopul Antiohiei și apoi al Constantinopolului. Predica și cateheza lui reprezintă o sinteză între fidelitatea față de Scriptură și înțelepciunea pastorală, într-o manieră accesibilă și profund formativă. În Omiliile la Evanghelia după Matei, Sfântul Ioan nu oferă o simplă exegeză, ci o introducere graduală în viața în Hristos, adaptând discursul său nevoilor și înțelegerii credincioșilor²⁴.

Unul dintre aspectele esențiale ale pedagogiei sale este progresivitatea. El nu oferă totul de la început, ci „hrănește” poporul cu înțelepciune, în funcție de capacitatea de înțelegere a fiecăruia. De asemenea, folosește imagini concrete, repere din viața cotidiană și comparații vii, tocmai pentru ca Evanghelia să nu rămână o noțiune abstractă, ci să fie trăită în mod real²⁵.

În omiliile sale, se observă o interdependență între învățatură și viață liturgică: interpretarea Scripturii este mereu raportată la viața comunității și la ritmul liturgic al Bisericii. De aceea, cateheza sa are și un puternic caracter eclezial: credinciosul nu este invitat doar să înțeleagă, ci să se angajeze, să participe, să se transforme.

²¹ Pr. Gheorghe Holbea, „Redescoperirea dimensiunii mistagogice a catehezei”, în *Teologia*, nr. 4/2020, p. 98.

²² Pr. Constantin Necula, *Duc in altum. Jeșiți în larg. O introducere în Catehetică*, Editura Andreiana, Sibiu, 2012, p. 9.

²³ Ioan Popa-Bota, *Realizarea misiunii Bisericii prin educația religioasă în epoca contemporană*, Editura Presa Universitară, Cluj, 2020, p. 27.

²⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Matei*, traducere de Pr. D. Fecioru, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, Editura IBMBOR, București, 1994.

²⁵ Gheorghe I. Drăgulin, *Sfântul Ioan Gură de Aur, catehet al lumii*, Editura Trinitas, Iași, 2009, p. 112.

Exemplul Sfântului Ioan Gură de Aur rămâne un reper pentru orice formator sau preot catehet de astăzi: curajul adevărului, simplitatea stilului, delicatețea pastorală și trăirea intensă a învățaturii se constituie într-un model de cateheză vie, biblică și profund ancorată în Tradiție²⁶.

Concluzii

Ca prime forme de sistematizare teologică (pionierat), Sfinții Părinți au dat un nou și solid sens hermeneutic Sfintei Scripturi, care a contribuit în mod absolut la însușirea de către creștinism a unui rol spiritual și duhovnicesc, ceea ce a condus, în final, la răspândirea și valorizarea religiei noastre. În Filocalii, ne este precizat pentru luarea aminte că „scopul lecturii biblice este nu doar acela de a înțelege adevărurile teologice, ci și de a transforma viața celui care citește”²⁷.

Modelul biblic-patristic de cateheză nu poate fi atașat și cantonat doar trecutului, ci se dovedește profund actual în contextul multiplelor provocări educaționale și spirituale contemporane. Într-o lume marcată de relativism doctrinar și de pierderea reperelor morale, cateheza inspirată din Sfânta Scriptură și luminată de experiența Părinților Bisericii oferă nu doar informație religioasă, ci formare integrală a persoanei²⁸.

Această actualitate se manifestă prin capacitatea modelului patristic de a răspunde nevoii de sens a omului modern. Cateheza nu mai poate fi doar un transfer de cunoștințe, ci trebuie să devină o inițiere în viața în Hristos, o însoțire a credinciosului pe drumul maturizării sale duhovnicești²⁹. În acest sens, metodele patristice – omilia, dialogul, exemplul personal, integrarea în ritmul liturgic – se dovedesc nu doar viabile, ci indispensabile.

Redescoperirea valorii liturgice și comunitare a catehezei este una dintre marile contribuții ale tradiției patristice la cateheza contemporană. În contextul eclesiologic al Părinților, învățătura de credință nu era niciodată separată de viața sacramentală a Bisericii, iar această viziune este esențială și astăzi, când credința riscă să fie redusă la o opțiune individualistă, ruptă de Trupul lui Hristos³⁰.

---

²⁶ Pr. Stelian Tofană, „Actualitatea mesajului catehetic al Sf. Ioan Gură de Aur”, în *Analele Universității din Cluj – Teologie*, nr. 2/2017, p. 37.

²⁷ *Filocalia vol. 1*, Editura Humanitas, 2008, p. 230.

²⁸ Christos Yannaras, *Libertatea morală*, traducere de pr. Dragoș Bahrim, Editura Bizantină, București, 1996, p. 89.

²⁹ Pr. Prof. Petre Semen, „Cateheza contemporană în lumina tradiției patristice”, în *Teologia*, nr. 2/2018, p. 145.

³⁰ Pr. Alexander Schmemmann, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 34.

BIBLIOGRAPHY:

1. Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, București, 2001, Deuteronom 6, 7.
2. Daniélou, Jean, *Biblia și cateheza patristică*, traducere de pr. Ion Buga, Editura Anastasia, București, 1996
3. Drăguliu, Gheorghe I., *Sfântul Ioan Gură de Aur, catehet al lumii*, Editura Trinitas, Iași, 2009
4. *Filocalia vol. 1*, Editura Humanitas, 2008 *Filocalia vol. 2*, Editura Humanitas, 2008
5. *Filocalia vol. 3*, Editura Humanitas, 2008
6. Holbea, Pr. Gheorghe, „Fundamente biblice și patristice ale catehezei ortodoxe”, în *Teologia*, nr. 1/2016
7. Holbea, Pr. Gheorghe, „Redescoperirea dimensiunii mistagogice a catehezei”, în *Teologia*, nr. 4/2020
8. Ică jr., Pr. Ioan, „Cateheza în tradiția patristică răsăriteană”, în *Studii Teologice*, nr. 3–4/2001
9. Romanidis, Pr. Ioannis, *Dogmatica empirică*, Editura Basilica, 2010
10. Necula, Pr. Constantin, *Duc in altum. Ieșiți în larg. O introducere în Catehetică*, Editura Andreiana, Sibiu, 2012
11. Popa-Bota, Ioan, *Realizarea misiunii Bisericii prin educația religioasă în epoca contemporană*, Editura Presa Universitară, Cluj, 2020
12. Schmemmann, Pr. Alexander, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, traducere de Ecaterina Kleopa, Editura Deisis, Sibiu, 2001
13. Semen, Pr. Petre, „Cateheza contemporană în lumina tradiției patristice”, în *Teologia*, nr. 2/2018
14. Sfântul Atanasie cel Mare, *Viața lui Antonie*, Editura Trinitas, 2008
15. Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, traducere din limba greacă de Pr. D. Fecioru, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 6, Editura IBMBOR, București, 1981.
16. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre interpretarea Sfintelor Scripturi*, Editura Bizantină, 2004
17. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre crearea omului*, Editura IBMBOR, 2009
18. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, traducere de Pr. D. Fecioru, în *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, Editura IBMBOR, București, 1994.
19. Sfântul Vasile cel Mare, *Comentarii la Psalmi*, Editura Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2010
20. Stăniloae, Pr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, Editura IBMBOR, București, 1996
21. Stăniloae, Pr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, Editura IBMBOR, 2004
22. Tofană, Pr. Stelian, „Actualitatea mesajului catehetic al Sf. Ioan Gură de Aur”, în *Analele Universității din Cluj – Teologie*, nr. 2/2017
23. Yannaras, Christos, *Libertatea morală*, traducere de pr. Dragoș Bahrim, Editura Bizantină, București, 1996